

«Bofellesskap for alle generasjoner»

Gaining by Sharing, med Vindmøllebakken som eksempel

Boligsosial fagdag, 17. oktober, 2024, Mo i Rana

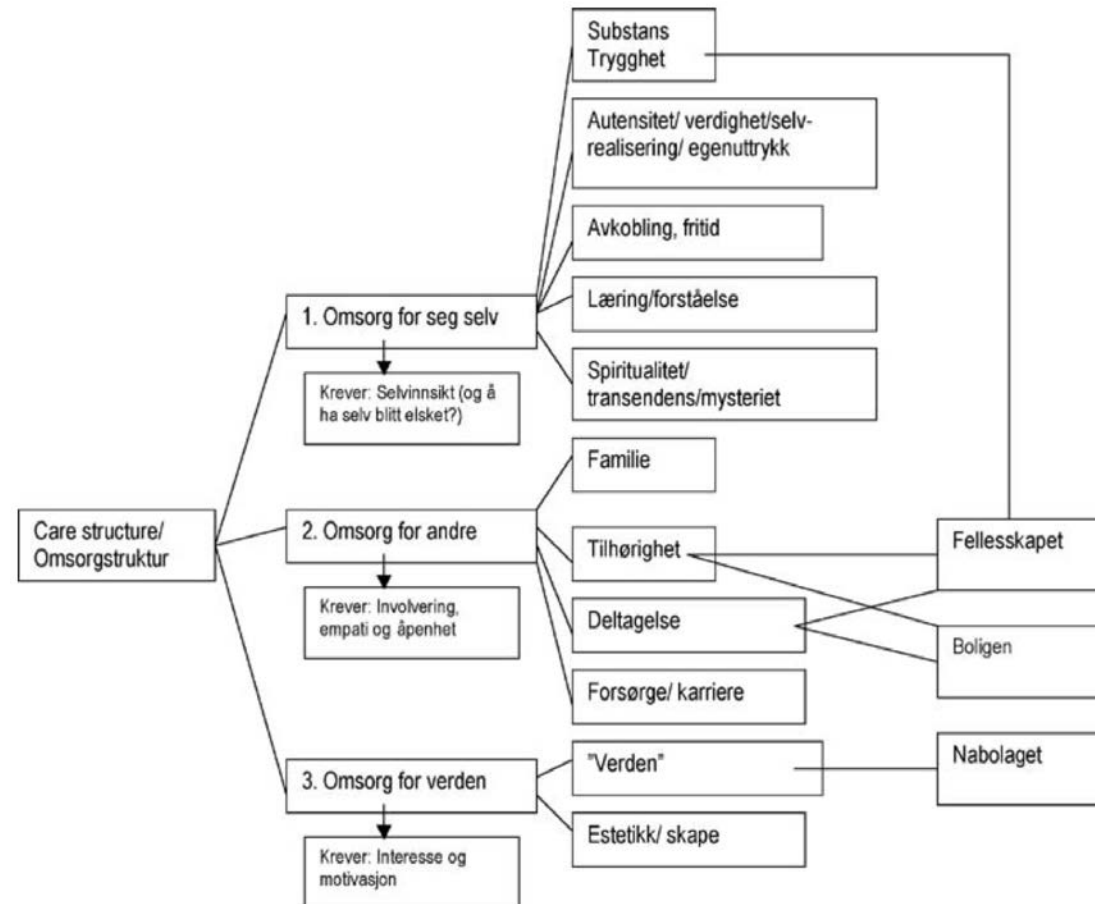
Kristin Støren Wigum

Førsteamanuensis, Institutt for produktdesign, OsloMet

OSLOMET

Å bry seg...

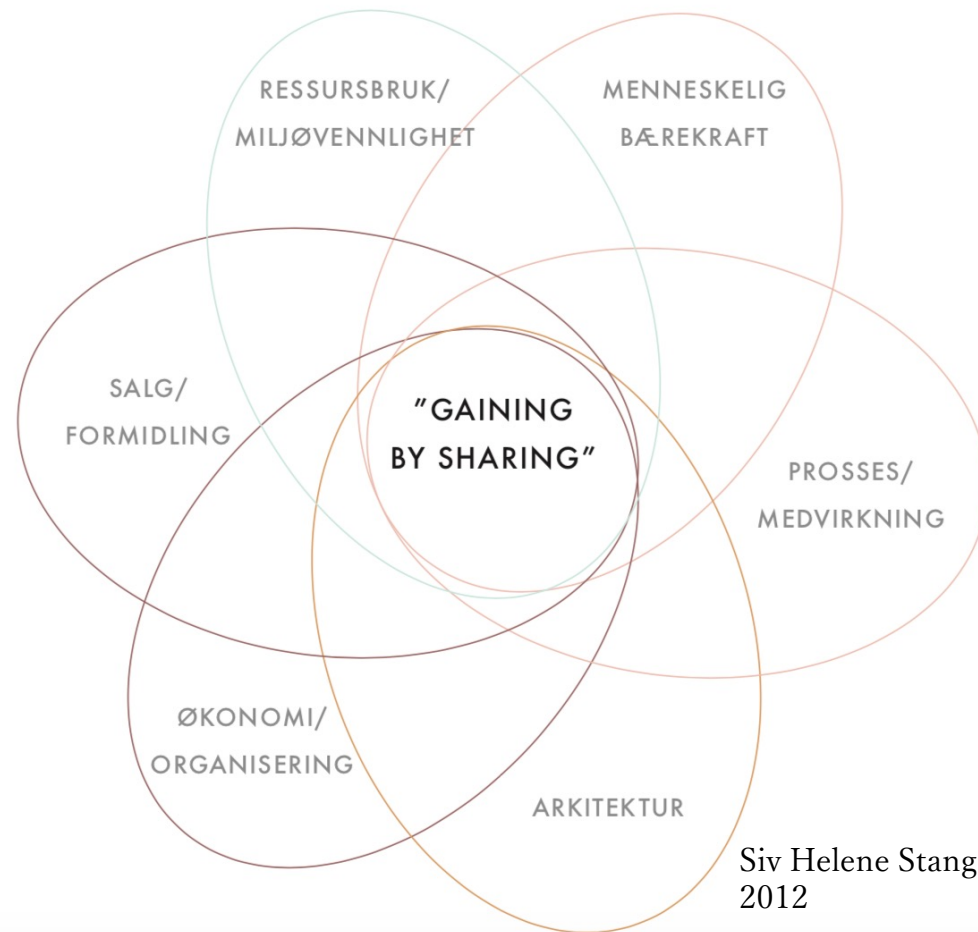
III. 2.3.1. "Omsorgsmodellen".
(Ehrenfeld, 2008 – med modifisering, Wigum 2012)

HVA GIR ET BÆREKRAFTIG BOFELLESSKAP?

Målet er sosial, økologisk og økonomisk bærekraft.

«Hvordan kan byggebransjen gi noe tilbake til samfunnet?»

Sissel Leire, 2011

Siv Helene Stangeland,
2012

«Vis oppmerksomhet til det som er viktig, ikke bare det som kan måles»

Donella Meadows, 2008

Ingen kan kvantifisere demokrati, rettferdighet, sikkerhet, frihet, tillit, sannhet og kjærlighet. Ikke-materielle verdier er vanligvis ikke målbare – og derfor lett å overse?

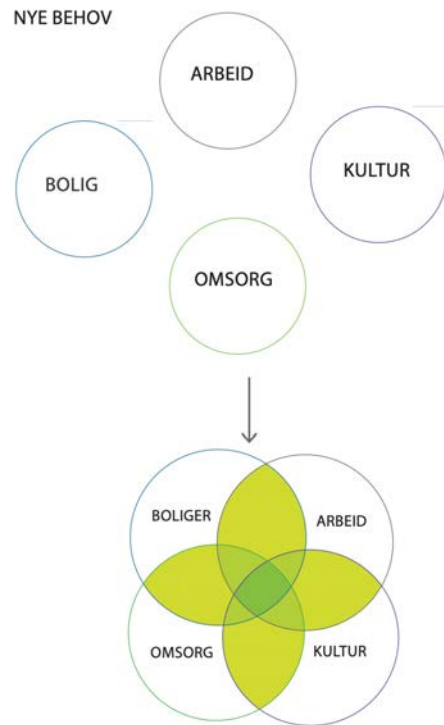
Gaining by sharing

– en studie om bærekraftig boform

HELEN & HARD | INDIGO VEKST | GAIA TRONDHEIM

VERSJON 1.0

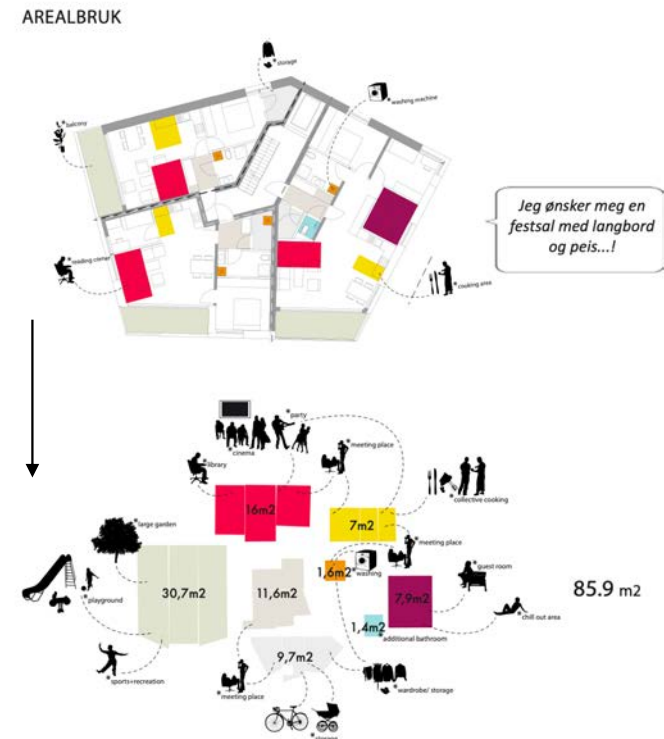
Boligutvikling for nye kvaliteter og sammenhenger

Ill. 4.3.2. Fra adskilte/ spesialiserte funksjoner til mere integrerte overlappende funksjoner.

Fragmentert utvikling

Helhet med synergier?

Ill. 4.3.1. Arealbruk

Trønderlåna, kobling mellom generasjoner

Vinn-vinn mellom behov – mange ulike livsfaser komplementerer hverandre

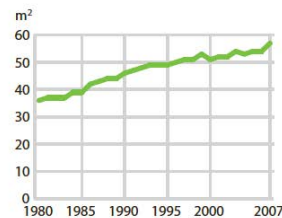
Photo: Olve Utne

Samling av kunnskap og erfaringer fra lignende fellesskap, datainnsamling og teori

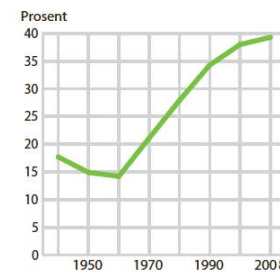
III. 2.4.2. Felles måltid Atelier Ilsvika

BOAREAL PER PERSON

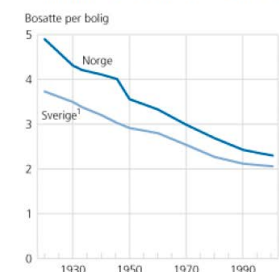
III. 2.2.1. (ref. Statistisk sentralbyrå)

ANDEL ENPERSONHUSHOLDNINGER

III. 2.2.2. (ref. Statistisk sentralbyrå)

ANTALL BOSATTE PER BOLIG. 1920-2001

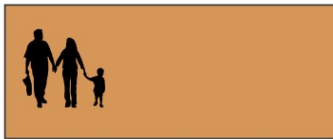
III. 2.2.3. Mangler referanse

Foto: K.S. Wigum, 2012

Mangfold for stabilitet og sosial bærekraft

ROM FOR ET MANGFOLD AV
MENNESKER OG LIVSSITUASJONER

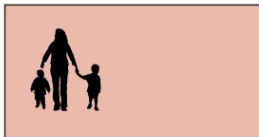
Familiebolig

Student kollektiv

Brukergrupper

Eneforeldre

Par

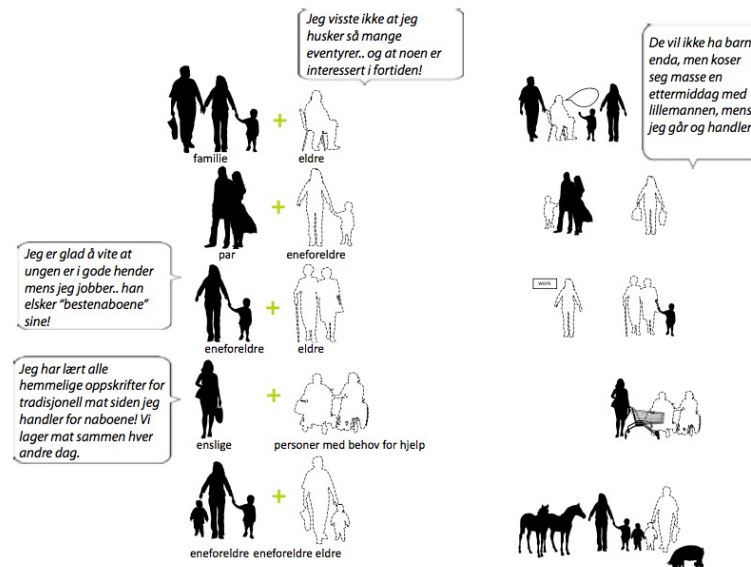
Par

Singel

Par

III. 2.5.1. Sosial gevinst ved å dele.

Løsning basert på mellom-
menneskelig tillitt og organisering

Løsning basert på fysisk sikring og
system

(Håndbok; H&H, Gaia Trondheim, Indigo AS, 2012)

HVA OG HVOR MYE SKAL VI DELE?

Bergsligata

TYPE	FORDELING AV AREAL	BOLIGFORM	BYGNINGS-TYPE	GRAD AV FELLESSKAP	ORGANISERING og rekruttering	DELING AV SERVICE-FUNKSJONER	DELING AV AKTIVITETER
1	PRIVAT Sov FELLES opphold kjøkken bad, wc	Tett kollektiv	En bygning	Tett fellesskap	Beboerstyrt	Matbod, kjølerom	Innkjøp og felles måltider
2	PRIVAT Sov wc, FELLES opphold kjøkken bad	Kollektiv	En bygning	Tett fellesskap	Beboerstyrt	Verksted og verktøy	Organisering av innkjøp og bruk av utstyr, arbeidsgrupper
3	PRIVAT Sov wc, bad FELLES opphold kjøkken	Bofellesskap	En eller flere bygninger med åpen eller lukket forbindelse	Varierende grad av fellesskap	Beboerstyrt eller individuell	Baderom og sauna	Rutiner for vask og bruk av fasiliteter
4	PRIVAT Sov wc, bad kjøkken FELLES opphold	Boliger med fellesskap	En eller flere bygninger med åpen eller lukket forbindelse	Lite fellesskap	Individuell	Vaskerom og lagringsboder Uteareal og hagemøbler	Dugander, vår høst ute

(ref. Reite Miller, 1993, modf. Wigum, 2012)

HVORDAN OG HVOR MYE SKAL VI DELE?

TYPE	FORDELING AV AREAL	BOLIGFORM	BYGNINGS-TYPE	GRAD AV FELLESSKAP	ORGANISERING og rekruttering	DELING AV SERVICE-FUNKSJONER	DELING AV AKTIVITETER
1	PRIVAT Sov FELLES opphold kjøkken bad, wc	Tett kollektiv	En bygning	Tett fellesskap	Beboerstyrt	Matbod, kjølerom	Innkjøp og felles måltider
2	PRIVAT Sov wc, FELLES opphold kjøkken bad	Kollektiv	En bygning	Tett fellesskap	Beboerstyrt	Verksted og verktøy	Organisering av innkjøp og bruk av utstyr, arbeidsgrupper
3	PRIVAT Sov wc, bad FELLES opphold kjøkken	Bofellesskap	En eller flere bygninger med åpen eller lukket forbindelse	Varierende grad av fellesskap	Beboerstyrt eller individuell	Baderom og sauna Gjesterom	Rutiner for vask og bruk av fasiliteter
4	PRIVAT Sov wc, bad kjøkken FELLES opphold	Boliger med fellesskap	En eller flere bygninger med åpen eller lukket forbindelse	Lite fellesskap	Individuell	Vaskerom og lagringsboder Uteareal og hagemøbler	Dugander, vår høst ute

Bergsligata

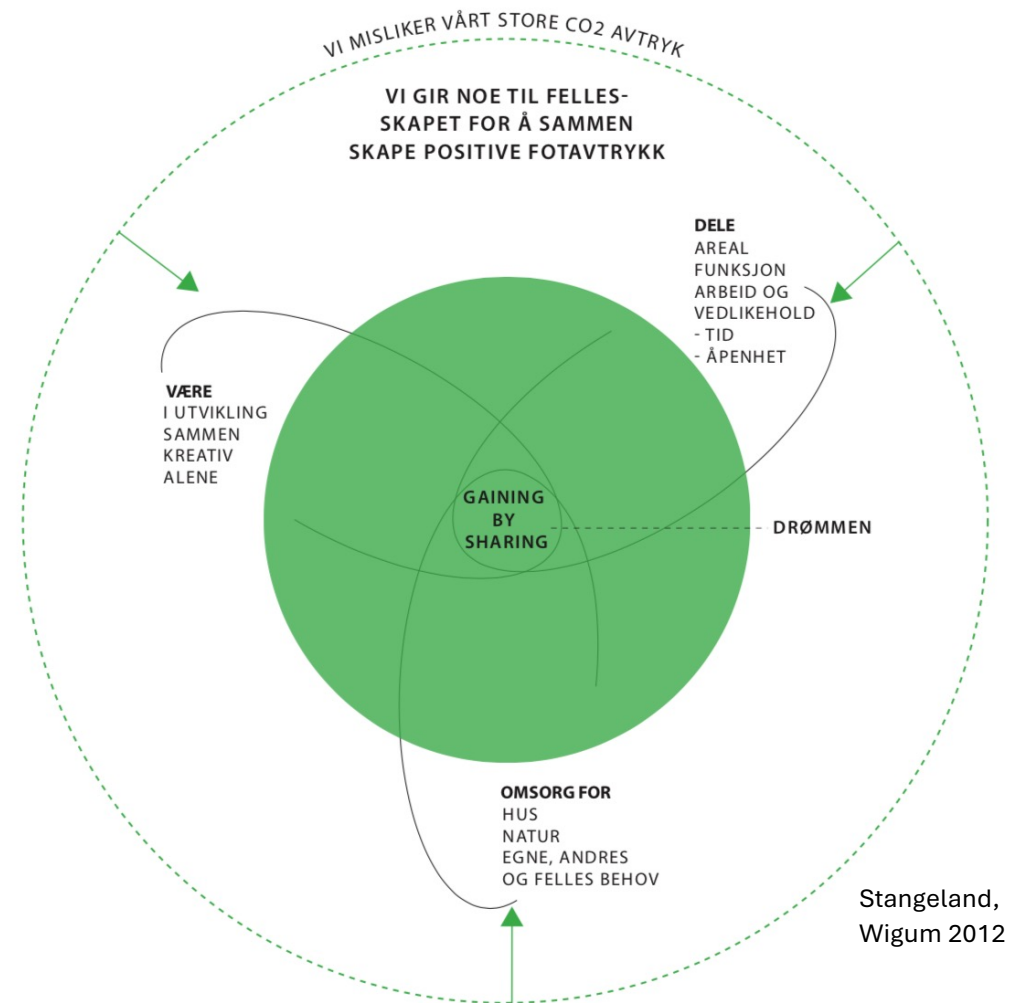
GbS- VMB

(ref. Reite Miller, 1993, modf. Wigum, 2012)

Verdimodell for bo-løsninger

Felles mål bærekraftig bo-form

Felles forståelse for rammer og verdier

Spørsmål til potensielle beboere:
Gul - Hva behøver du for å være – ha det bra?
Grønn- Hva vil du dele?
Rosa - Hva vil du ta omsorg for?

Rendering:Helen & Hard, (20011-20019)
Vindmøllebakken, Helen & Hard, Kruse Smith
(c) Gaining by Sharing.no

Medvirkning for eierskap og omsorg for deling

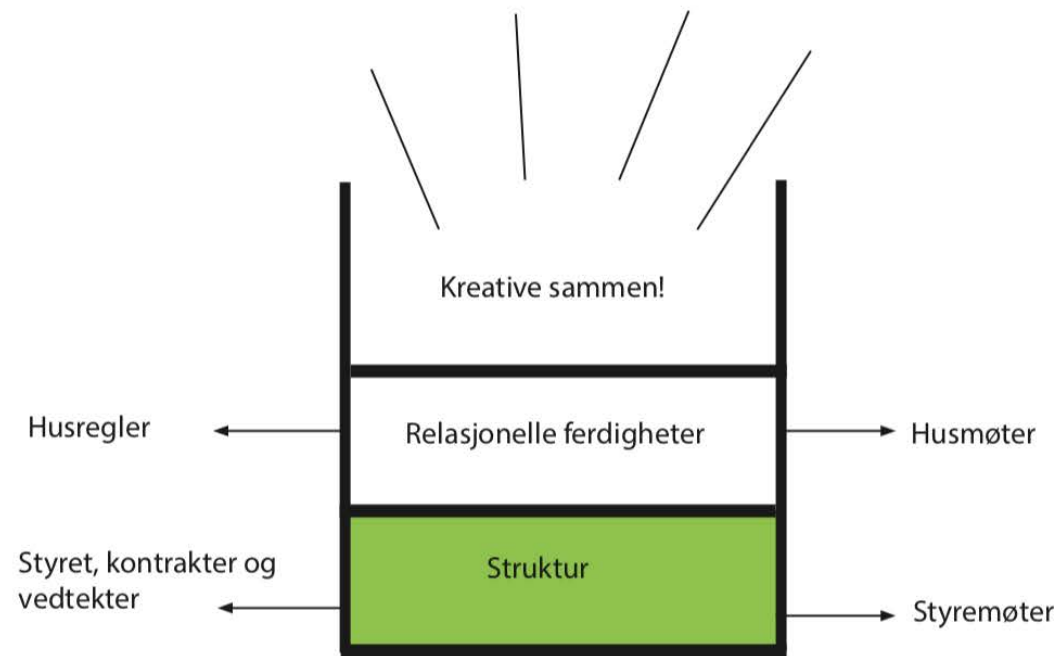
2017,
Workshops,
Vindmøllebakken,
Gaining by Sharing.
Architect, Siv
Helene Stangeland
with co-dwellers.

©Gainingbysharing

Første felles delemåltid i fysisk prototype på tomta.
Del av ventetiden,
og opplevelser for etablering av egen delekultur

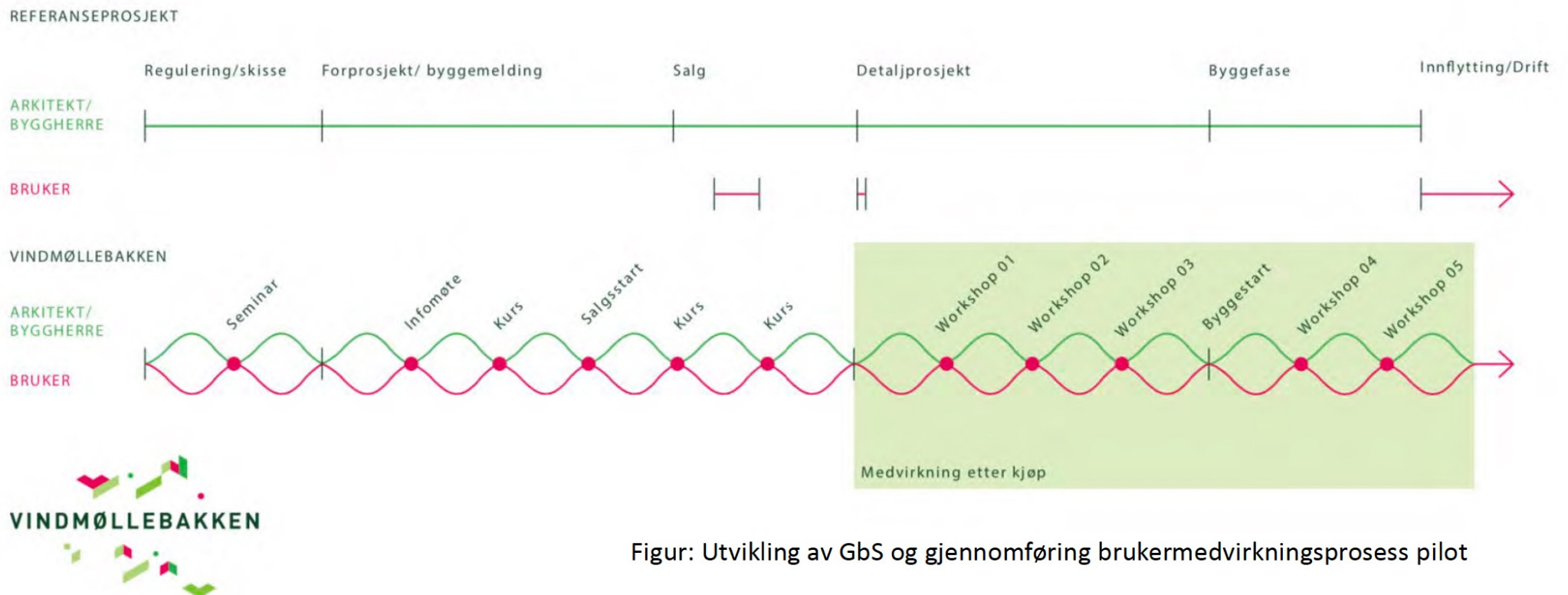

ORGANISERING OG HUSREGLER

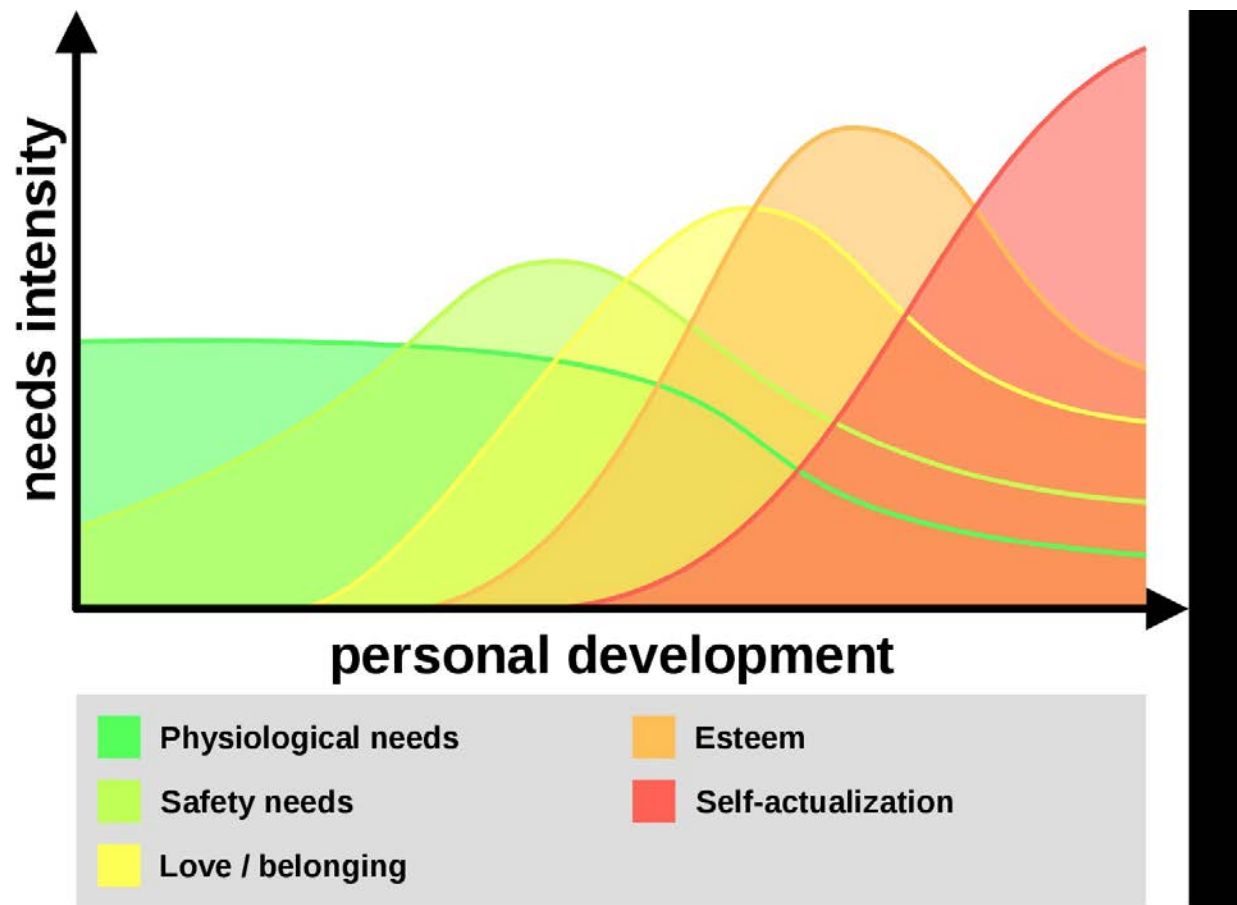
(Kjell Schou Andreassen, Cato Wadel, 1990)

Medvirkning for eierskap og omsorg for deling

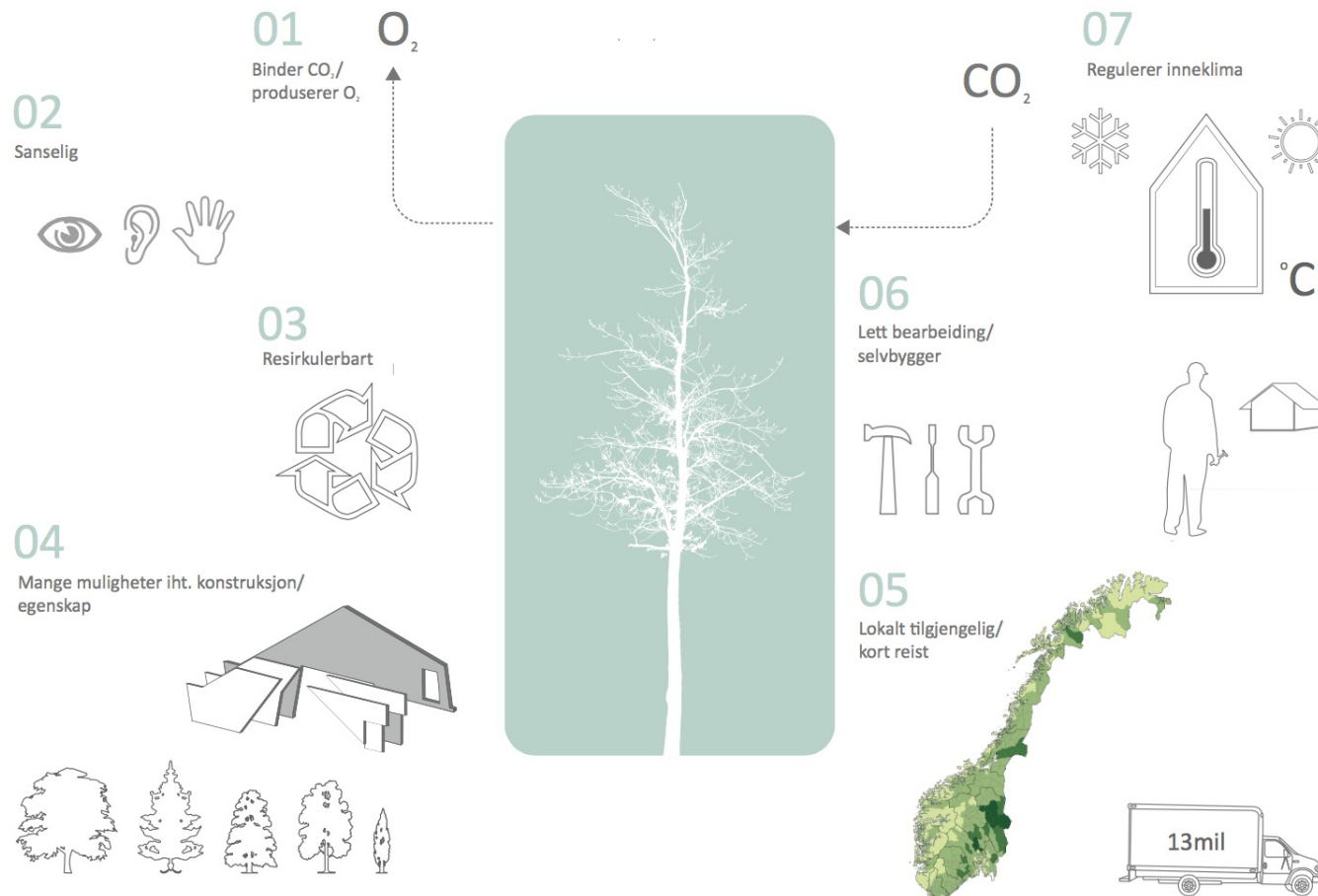

Figur: Utvikling av GbS og gjennomføring brukermedvirkningsprosess pilot

Hva er behovene? Hvilken type vekst eller utvikling ønsker vi?
Hvordan kan vi redusere vårt materielle forbruk
og øke sosial bærekraft?

Design for økologisk bærekraft – redusere foravtrykk for bygning og mennesker

Status idag... 4,5 år etter innflytting

Vindmøllebakken Bofelleskap

- alle kjøper lik andel fellesarealer – (12,5 kvm)
- eies sammen i borettslag, - selvorganisert,
- 26 aktivitets-grupper,
- 67 mennesker i alle aldre: 5 barn (+ én på veg) og 12 pensjonister
- husmøter, hver måned
- heime app for deling og organisering

Gaining by Sharing tilbyr idag en helhetlig modell for selvdrevne bofelleskap med optimalisert arkitektonisk utforming, prosessledelse av beboerprosesser og koordinering mellom byggherre/entreprenør, arkitekt, megler og beboere. Fortiden arbeides det med prosjekter i Voss, Trondheim, Alta og et nytt i Stavanger.

Design med, av og i “levende” systemer

Ref. Donella Meadows' Thinking in Systems,

- Hvordan håndtere vanskelighetene – og spenningen – i å arbeide med åpne, komplekse og levende systemer?
- Hvordan håndtere usikkerhet og alltid mangel på kontroll (når du lar systemet ditt ha vide grenser og mange lag)?
- Hvordan kan vi si noe om effekten av denne designmetodikken - medvirkning?

Hva betyr brukermedvirkningen?

«... medvirkningsprosessen i Vindmøllebakken bidratt til

å gi beboerne de riktige verktøyene for å forme et fellesskap, løse problemer i fellesskap og bygge videre på fellesskapet – noe som er unikt for Vindmøllebakken. Medvirkningsprosessen trekkes frem som en suksessfaktor som har skapt trygge rammer før innflytting, og samtidig skapt en kultur som gjør at samtlige beboere blir ivaretatt både som nyinnflyttet og som veletablert.» s.90

KORONA TILTAK

Aktuelle tiltak:

Daglig vask med Ozonvann i alle fellesområder. Rotasjon blant beboere.

Bad i underetasje(BT2) er forbeholdt leietager gjesterom og kjellerstue

Alle har nå fått tildelt en Koronavenn.

Det vil bli strenge krav til avstandsregler under lørdagens konsert i gårdsrommet.

**Vi trenger fler frivillige til Ozon vask.
Sett deg opp på listen på som er delt på Google Disk.**

Beredskapsgruppa har jevnlig møter, og vurderer løpende tiltak for oss i VMB. **Leder:** Eva Maria

Bærekraftsprinsipper - fra teori til praksis til teori

Økonomi
-jevn fordeling
-delingsøkonomi
-sirkularitet

Fellesskap

- Tillitt
- Felles læring
- Mangfold
- Selvorganisering
- Felles mening

Individ

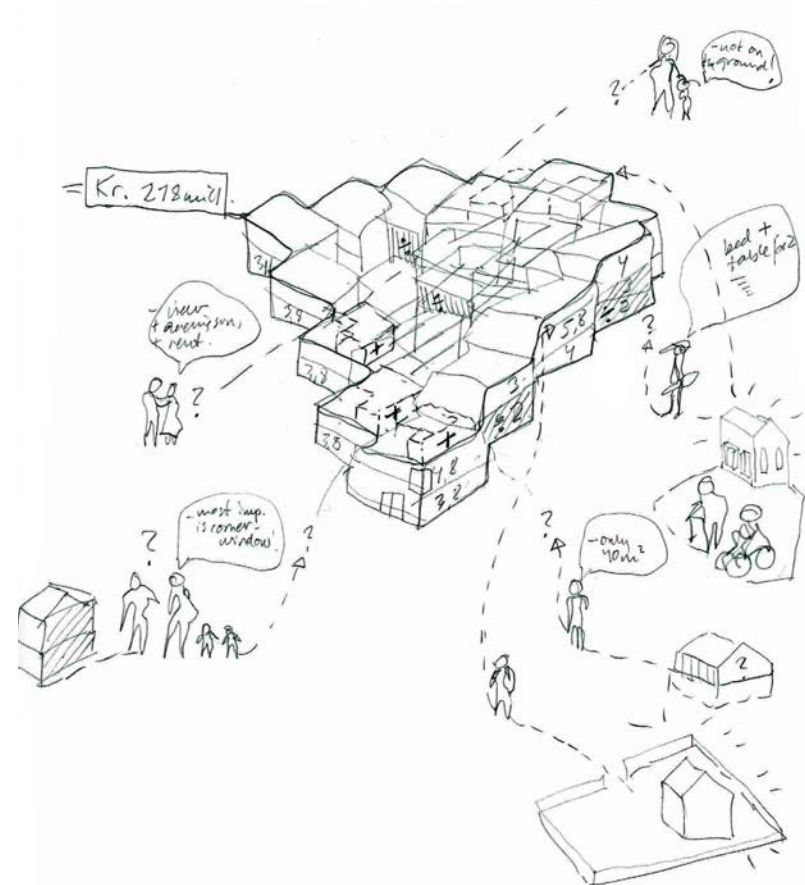
- Helse
- Tilgang til læring
- Likeverd
- Innflytelse
- Mening

Natur

- ikke overskride naturens bæreevne
- ikke hente opp og spre miljøgifter
- ikke skape nye miljøgifter

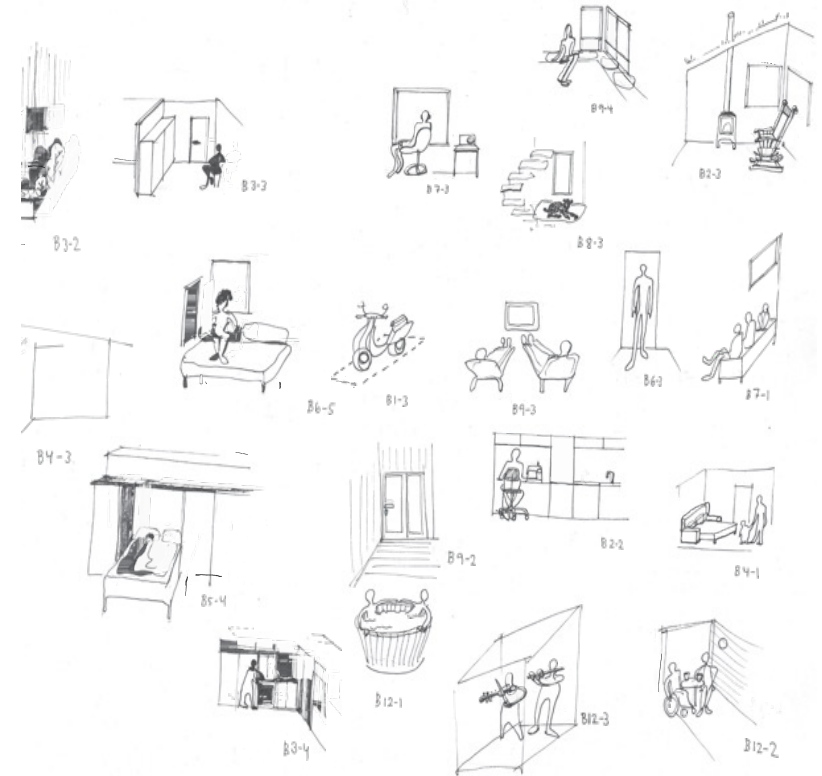
Gir GbS rom for sosial bærekraft i fellesskap?

- **Mangfold** – leiligheter i mange ulike størrelse og priskategorier i samme bygg. Størrelse på bofellesskap kan ha betydning. Bergsligata med overkant av 20 mennesker er kanskje et minimum? Ved for høyt antall vil det gjerne danne seg subkulturer.
-
- **Tillitt** – felles målsetting, lik behandling og framtoning i kommunikasjon og prosedyrer, utvikling av felles regelverk og strukturer som tydeliggjør kommunikasjonsflyt og påvirkningsmuligheter.
-
- **Selv-organisering** – arealer som gir plass for alle beboerne samtidig å delta i aktiviteter, rom for mangfold av aktiviteter og fleksible løsninger som kan tilpasses i bruk ettersom bofellesskapet er i endring.
-
- **Felles læring** – rammeverk for deling og utvikling av delingsmodeller i bygget over tid. Hvordan huset kan ivaretaes og driftes godt bør kunne deles som informasjon for eierskap og felles omsorg.
-
- **Felles mening** – materialbruk og tekniske løsninger som gir relasjoner og opplevelsen av å være et hjem framfor en institusjon, vurderes som viktig. Bruken av fellesområder i samsvarer med behov i hverdagen, og har rom ulike rytmer og perspektiver.

Hvordan er enkeltindividet ivaretatt?

- **Helse – psykisk og fysisk helse**, at den enkelte til enhver tid kan velge sin egen sosiale deltakelse er opplevd som en styrke for psykisk helse. Dette har ofte nær sammenheng med fysisk helse og motivasjon for deltakelse i felles aktiviteter og gjøremål. Inspirasjon til variert kosthold, felles matlaging og trimgrupper.
- **Rettferdighet – ikke-diskriminerende** – at alle betaler likt for andel i fellesarealer og at alle uavhengig av leilighetsplassering har tilgang på toppbalkong, gir et likeverdighetsfølelse uavhengig av privat livssituasjon og størrelse på egen bolig. Dette må allikevel ikke forveksles med behovet for en mangfoldig sammensatte gruppe av beboere i fellesskapet. Antall personer som har spesielle omsorgsbehov kan ikke overstige en kritisk masse i et enkelt bofellesskap, men veldig gjerne representerer et mindre antall. Dette er et moment for å underbygge fellesskapets evne til selv-organisering og ikke gi enkeltindivid i fellesskapet for stort omsorgsansvar for sine medbeboere, utover det vanlige over tid.
- **Innflytelse** – påvirkning på egne omgivelser – månedsmøtene gjennomføres for å gi alle beboere lik stemme i viktige problemstillinger og hverdagsliv. Initiativ kan løftes fram fra hver enkelt og på lik linje mellom alle beboerne, som forslag til endringer eller videreutvikling. Det er samtidig sentralt at alle også kjenner på hva man selv bidrar med og at dette er i samsvar med hverandre.
- **Kompetanse** – fellesskapet ser viktigheten av at alle deltar på månedsmøtene slik at hver enkelt beboer holder seg informert, deler erfaringer og kunnskap med andre og deltar i felles læring. Her er det svært viktig at beslutninger ikke taes «nær problemet» til enhver tid, men at det deles erfaringer og at fellesskapet brukes i å finne løsninger som alle kan lære av eller bruke senere.
- **Mening** – deltakelse i fellesskapet med rom for å ta initiativ til gruppeetablering, kreative aktiviteter, og interessante diskusjon av saker osv i fellesmøtene, tilfeldige møter og utvikling av vennskap, underbygger meningskapende relasjoner.

Hvilke forventinger
ligger i
arkitekturen?

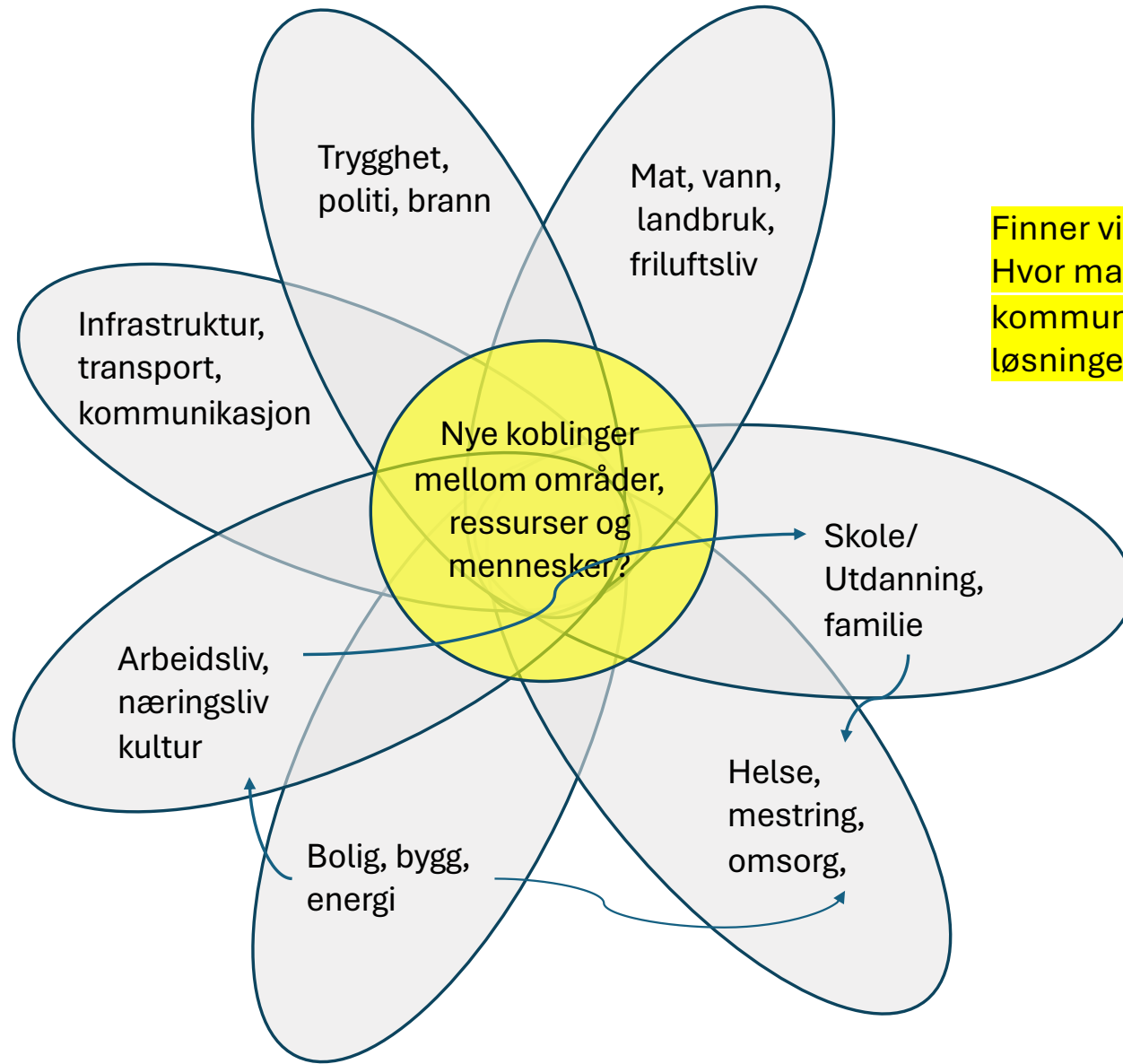
Finnes
sammenheng
mellom
forventinger til
felleskap og
omgivelse?

Har helse og
trivsel og tillitt
sammenheng med
omgivelsene?

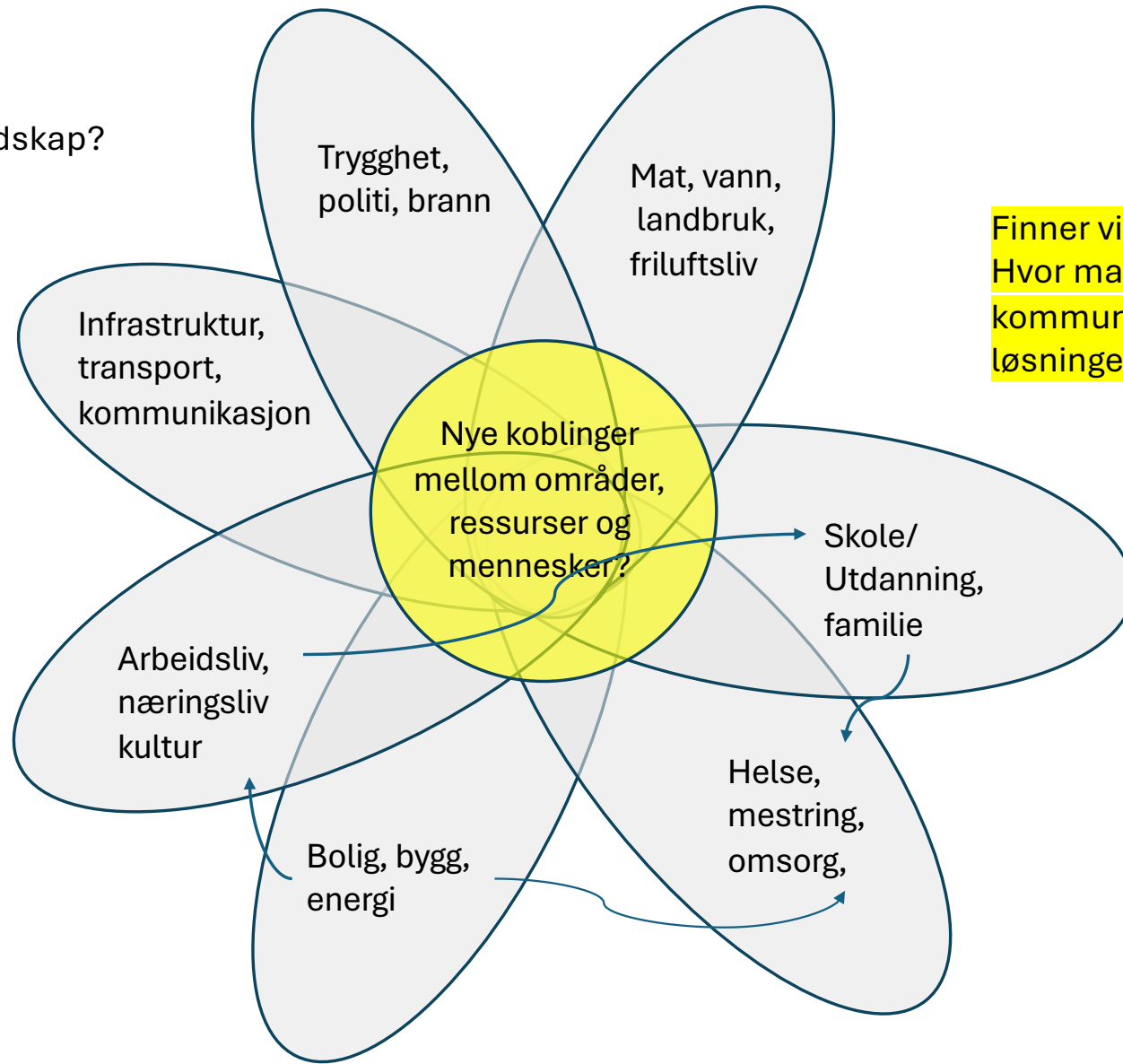

«Beboerne mener at de åpne og inviterende fellesarealene senker terskelen for sosial omgang. I tillegg trekkes fellesarealene frem som en arena hvor beboermangfoldet får blomstre. Gjennom andres livserfaringer lærer beboerne av hverandre, og styrker sin egne sosiale kapital.» s.90

Njord Fornes, NTNU, masteroppgave innen eiendomsutvikling og -forvaltning, 2024

Beredskap?

Finner vi vinn-vinn løsninger?
Hvor mange områder kan kommunen invitere inn og se løsninger sammen med?

©Gainingbysharing Alta

«Lag korrigeringsløyfer for tilbakemeldingssystemer.»

Donella Meadows, 2008

Et mål for reglement må være å gi meta-tilbakeføringsløyfer. Sløyfer som endrer, utvider, og korrigerer andre sløyfer. Dette er reglement som designer læring inn i ledelsesprosesser.

(e.g. Paris Agreement)

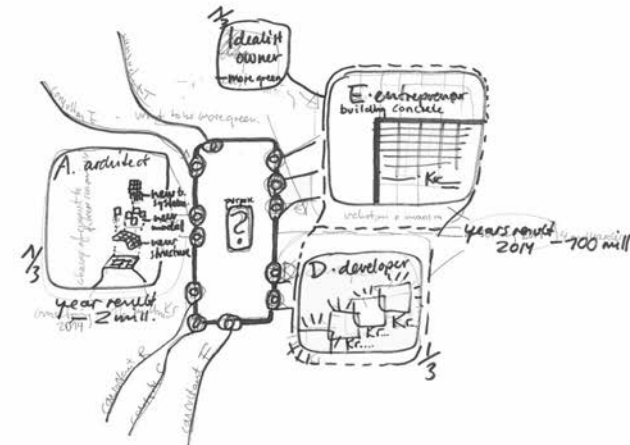
For mer informasjon:

Gaining by Sharing

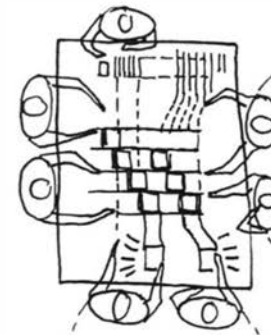
<https://gainingbysharing.no/>

Helen & Hard Arkitekter

<https://helenhard.no/>

- table of confusion

- table of shared purpose